

Luleå tekniska universitet
Rektor
971 87 Luleå

Juridiska avdelningen
Teresa Edelman
BESLUT

2005-03-08
Reg.nr 31-5010-04

Rätt till handledning och andra resurser för forskarutbildning

Anmälan

N N har anmält Luleå tekniska universitet för vägran att ge honom handledning för hans forskarstudier. Han har anfört i huvudsak följande. Institutionen för systemteknik begärde den 10 november 2004 hos tekniska fakultetsnämnden att rätten till handledning och andra resurser skulle dras in för honom. Ärendet skulle behandlas vid nämndens kommande sammanträde den 25 januari 2005. Upprinnelsen till detta var hans begäran om att få handledning för sina forskarstudier. Institutionen för systemteknik ville inte vänta till dess att fakultetsnämnden behandlat ärendet utan drog in alla hans resurser som forskarstuderande. Institutionen krävde att han skulle tömma det arbetsrum han använt sig av, vilket han till slut gjorde i slutet av november 2004. Han har nu inte tillgång till några resurser i egenskap av forskarstuderande såsom handledare, arbetsrum, arbetsdator eller arbetstelefon. Han träffade prefekten för institutionen för att få svar på sina frågor men kontentan av mötet blev att prefekten ansåg att han inte var forskarstuderande.

Universitetets yttrande m.m.

Högskoleverket har begärt yttrande från Luleå tekniska universitet som genom universitetsjuristen Alf Grafström anfört i huvudsak följande.

N N har sedan hösten 1998 varit anställd som 1:e forskningsingenjör. I april 1999 skrevs han in på forskarutbildningen. Avsikten var att detta skulle utgöra ett led i en planerad kompetensutveckling. Från tidpunkten för inskrivningen har han inte presterat mer än 9 poäng. Av dessa presterades, enligt forskar-LADOK, 7 poäng under 1999 och 2 poäng under vårterminen 2000. Under slutet av 2000, början av 2001 och under större delen av 2002 har han varit sjukskriven. Därtill har han under hösten 2002 vårdat sjukt barn och varit föräldraledig. Hösten 2003 påbörjade han läkarstudier vid Umeå universitet för vilka han beviljades tjänstledigt från sin anställning. Han återgick i tjänst i maj 2004. I ett utvecklingssamtal med prefekten i anslutning till detta framhöll N N som sitt önskemål att han ville ägna sig åt läkarutbildningen eller

HÖGSKOLEVERKET BESLUT

2005-03-08

Reg.nr 31-5010-04

Sid 2

sjuksköterskeutbildningen. Han blev mot denna bakgrund arbetsbefriad. Den 12 september 2004 sades han upp från sin anställning på grund av arbetsbrist med uppsägningstiden den 17 september 2004 – den 12 mars 2005. Det formella beslutet om arbetsbefrielse omfattar själva uppsägningstiden. I samband med uppsägningen ingicks ett avtal där N N tillerkändes ett avgångsvederlag. Enligt avtalet förbinder han sig att ”återlämna samtliga nycklar, passerkort, eventuell utrustning och material tillhörigt LTU, samt avhämta privata tillhörigheter ur tidigare tjänsterum.” Avtalet innefattar en slutreglering av alla arbetsrättsliga och ekonomiska mellanhavanden mellan universitetet och N N. I november 2004 – mer än fyra år efter den senast registrerade forskarutbildningsaktiviteten – och då anställningsärendet och alla övriga mellanhavanden var avslutade genom avtalet och efter bärgning av avgångsvederlaget – inkom N N med sin första framställan avseende forskarutbildning. Mot bakgrund av det ovan anförda betraktades dock hans forskarutbildning som avslutad på egen begäran. Vid senare skriftväxling och samtal i december 2004 gjorde prefekten klart för N N att en grundläggande förutsättning för att han skall kunna komma igång med någon form av forskarutbildningsaktivitet är att han själv tar kontakt med någon eller några av de handledare som anvisats på institutionen för att diskutera handledarskap och eventuell omstart av forskarutbildningen. Det ställs alltså krav på att N N uppvisar någon form av engagemang och aktivitet i forskarutbildningsfrågan. Han har dock inte uppvisat några aktiviteter i den riktningen. Oaktat prefektens åtgärder med anledning av N Ns förfrågningar i november 2004 är universitetets ståndpunkt att hans forskarutbildning över huvud taget inte kan anses påbörjad eftersom han under tiden från inskrivningen endast presterat 9 poäng, samtliga på ett väldigt tidigt stadium, trots att han har haft tillgång till en utsedd handledare t.o.m. mars 2003. Någon aktivitet från N Ns sida som går utöver denna inledande poängproduktionen går inte att påvisa. Även om man skulle anse att forskarutbildningen har påbörjats måste den anses avslutad då läkarutbildningen påbörjades höstterminen 2003 och i vart fall i och med utvecklingssamtalet i maj 2004. Om det inte kan anses att N N uttryckligen har frånsagt sig sin plats i forskarutbildningen så måste han anses ha gjort det genom konkludent handlande. Beträktat som en helhet så avser ärendet ett anställningsförhållande med en därmed intimt förknippad kompetensutvecklingsansats. Detta förhållande har nu upphört genom det ingångna avtalet vilket utgör ytterligare en bekräftelse i linje med det konkludenta handlandet. I vart fall måste det allvarligt ifrågasättas om en ytterligare satsning på forskarutbildning för N N leder till något resultat. I detta sammanhang måste beaktas universitetets åliggande enligt kap. 4 § andra stycket högskolelagen om effektivt resursutnyttjande. Allt talar för att en sådan satsning inte kan anses bidra till ett effektivt resursutnyttjande.

Till universitetets yttrande har fogats det i yttrandet åberopade avtalet med anledning av N Ns uppsägning.

N N har yttrat sig över vad universitetet har anfört. Han har därefter översänt tekniska fakultetsnämndens beslut den 25 januari 2005 angående hans rätt till handledning och andra resurser för forskarutbildning. Enligt beslutet upphävs

HÖGSKOLEVERKET BESLUT

2005-03-08
Reg.nr 31-5010-04
Sid 3

prefektens beslut om att dra in rätten till handledning och andra resurser för doktorand N N eftersom beslutet föregått nämndens behandling av ärendet. Av nämndens beslut framgår vidare att ärendet bordläggs till fakultetsnämndens nästa sammanträde den 8 mars 2005. Därefter har N N i ett e-postmeddelande till verket anfört att han har fått ett meddelande från institutionen om att prefekten har gett en medarbetare (dr Kåre Synnes) till uppgift att vara hans handledare fram till licentiatexamen. Av e-postmeddelandet framgår också att Kåre Synnes kallat N N till ett möte för att diskutera N Ns forskarstudier och att till kallelsen fogats ett förslag till en individuell studieplan för honom.

På Högskoleverkets förfrågan har universitetsjuristen svarat att det inte finns något formellt beslut av prefekten om att dra in N Ns rätt till handledning och andra resurser. På verkets begäran har också N Ns ansökan om antagning av den 18 mars 1999 och antagningsbevis daterat den 7 april 1999 lämnats in. Som individuell studieplan har lämnats in en handling betecknad ”Arbetsplan för N N” undertecknad den 18 mars 1999 av en handledare, en examinator och N N som forskarstuderande.

Högskoleverkets bedömning

Enligt 1 kap. 4 § högskolelagen (1992:1434) skall de tillgängliga resurserna utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten.

Av bestämmelserna i 9 kap. högskoleförordningen (1993:100) om tillträde till forskarutbildning framgår att till forskarutbildning får endast antas så många doktorander som kan erbjudas handledning och godtagbara studievillkor i övrigt och som har studiefinansiering. Som antagningsvillkor anges grundläggande och särskild behörighet samt förmåga att klara utbildningen. I 9 kap. 3 § anges bl.a. att när en sökande inte kan anställas som doktorand eller beviljas utbildningsbidrag för doktorander får fakultetsnämnden anta sökande som har någon annan form av studiefinansiering, om nämnden bedömer att finansieringen kan säkras under hela utbildningen och att den sökande kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år vad gäller licentiatexamen och åtta år vad gäller doktorsexamen.

I 8 kap. högskoleförordningen regleras genomförandet av forskarutbildningen. Av dessa bestämmelser framgår bl.a. att för varje doktorand skall fakultetsnämnden utse en eller flera handledare (8 kap. 9 § högskoleförordningen) och att för varje doktorand skall upprättas en individuell studieplan med visst innehåll som skall följas upp av fakultetsnämnden minst en gång varje år (8 kap. 9 § högskoleförordningen). I den sistnämnda bestämmelsen anges vidare att vid uppföljningen av den individuella studieplanen skall doktorand och handledare informera fakultetsnämnden om hur utbildningen framskrider. Fakultetsnämnden kan därvid eller när det annars är påkallat göra de ändringar i den individuella studieplanen som behövs.

I 8 kap. 10 § högskoleförordningen finns bestämmelser om indragning av rätt till handledning och andra resurser. Av bestämmelsen framgår i huvudsak följande.

HÖGSKOLEVERKET
BESLUT

2005-03-08
Reg.nr 31-5010-04
Sid 4

Om en doktorand i väsentlig utsträckning åsidosätter sina åtaganden enligt den individuella studieplanen skall fakultetsnämnden besluta att doktoranden inte längre skall ha rätt till handledning och andra resurser för forskarutbildningen. Innan ett sådant beslut fattas skall doktorand och handledare ges möjlighet att yttra sig. Prövningen skall göras på grundval av deras redogörelser och annan tillgänglig utredning. Vid bedömningen skall det vägas in om fakultetsnämnden har fullgjort sina egna åtaganden enligt den individuella studieplanen. Beslutet skall vara skriftligt och motiverat.

Enligt 8 kap. 26 § högskoleförordningen får fakultetsnämnden inte delegera sin beslutanderätt i fråga om indragning av rätt till handledning och andra resurser. Nämndens beslut att dra in sådana resurser kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan.

Av utredningen framgår att N N antogs till forskarutbildningen i april 1999. Högskoleverket förutsätter att fakultetsnämnden/institutionen då prövade hans behörighet och lämplighet i enlighet med gällande bestämmelser samt att hans anställning på universitetet bedömdes som en sådan studiefinansiering som krävs för antagning enligt 9 kap. 3 § högskoleförordningen.

Av universitetets svar framgår att N Ns studieprestationer under 1999 och 2000 har ansetts som otillräckliga och att hans agerande har uppfattats som att han frivilligt har avbrutit sin forskarutbildning. Med anledning av N Ns begäran om handledning och andra resurser för hans forskarutbildning har universitetet inlett en egen prövning av ärendet. Universitetet synes också ha vidtagit vissa åtgärder för att säkerställa N Ns rättigheter som antagen doktorand. Högskoleverket finner därför inte skäl att nu uttala sig om universitetets agerande utan anhåller om en redovisning av ärendets fortsatta handläggning senast den 9 maj 2005.

På Högskoleverkets vägnar

Annica Lindblom

Chefsjurist

Teresa Edelman

Verksjurist

Kopia till

N N